

Kommittédirektiv

Kompetensinsatser gällande ny plan- och bygglag

Dir.
2010:55

Beslut vid regeringssammanträde den 12 maj 2010

Sammanfattning

En särskild utredare ska underlätta införandet av en ny plan- och bygglag genom att organisera, samordna, koordinera och genomföra utbildnings- och kompetensinsatser. Dessa insatser ska rikta sig till kommuner, länsstyrelser och andra statliga myndigheter.

Syftet med kompetensinsatserna ska vara att

- påskynda en introduktion av den nya lagen,
- stärka kompetensen och därmed effektiviteten hos länsstyrelser, statliga myndigheter och kommuner,
- skapa förutsättningar för en nationellt harmoniserad tillämpning av lagstiftningen och
- utveckla förutsättningar för ett förbättrat samspel på plan- och byggområdet.

Utredaren ska ta fram det utbildningsmaterial som behövs för kompetensinsatsningen för olika delar av den nya plan- och bygglagen. Utredaren ska bistå regeringen i arbetet med informationsspridning om den nya lagen.

Utredaren ska även bilda ett forum för att stödja introduktionen av den nya lagen gentemot företag och allmänhet. Syftet med forumet ska vara att skapa förutsättningar för företag och allmänhet att få fördjupad information om den nya lagstiftningen.

Utredaren ska först utforma ett förslag till ett program för kompetensinsatsningen och en plan för programmets genom-

förande. Förslaget ska redovisas till regeringen senast den 30 september 2010.

Utredaren ska senast i januari 2011 respektive januari 2012 lämna delrapporter om hur arbetet fortskrider, vilka resultat som uppnåtts och eventuella förslag till förändringar i tidigare utarbetad plan och program.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 14 december 2012.

Bakgrund

Regeringen föreslår i propositionen En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170) att en ny plan- och bygglag ska ersätta den nuvarande plan- och bygglagen (1987:10) och lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. Regeringen har även föreslagit nya ersättningsbestämmelser (prop. 2009/10:162) som berör plan- och bygglagstiftningen. Regeringens förslag syftar till att genom tydligare regler lägga grunden för en ökad förutsägbarhet för enskilda och företag samt bättre förutsättningar för lika behandling. En förutsättning för att olika intressenter ska kunna bygga och tillhandahålla såväl bostäder och lokaler som infrastrukturåläggningar är att reglerna för plan- och byggprocessen är enkla, tydliga och väl fungerande. Den nuvarande plan- och bygglagen trädde i kraft för över 20 år sedan och under denna tid har samhället förändrats, vilket har lett till att det uppkommit både nya frågor och nya behov när det gäller planering och prövning för byggande m.m.

Behovet av förenkling och effektivisering har varit en återkommande fråga i olika utredningar om plan- och bygglagstiftningen under de senaste åren, bland annat PBL-kommittén. Den nya lagen är resultatet av ett stort antal ändringsförslag från flera utredningar. Lagen får ett modernare språk även i de delar som inte innebär ändringar i sak vilket ska göra lagen enklare att förstå.

PBL-kommittén konstaterar i sitt slutbetänkande att utredningsarbetet har visat att det i stort sett finns ett samstämmigt och starkt stöd för de grundläggande syftena och grundstrukturen i plan- och bygglagen (SOU 2005:77). Kommittén

menar att många av de problem som i dag aktualiseras i planerings- och byggsammanhang i stället beror på brister i tillämpningen av plan- och bygglagen. Detta gäller både hos kommuner och länsstyrelser. I andra fall anses problemen hänga samman med bristande kunskaper om PBL-systemets möjligheter och begränsningar eller att det saknas metoder för att hantera vissa sakområden. Kommittén påtalar också att det är sannolikt att ett förändrat arbets sätt i den kommunala hanteringen av planer och bygglov kan innebära en effektivisering av planerings- och beslutsprocesserna.

Många remissinstanser instämmer i PBL-kommitténs slutsats att behovet av kompetensutveckling är stort. Några remissinstanser påtalar även att det i många byggnadsnämnder saknas tillräckliga personella resurser och tillfredsställande kunskaper för att klara handläggningen av ärenden. Flertalet remissinstanser vill framhålla att det krävs ytterligare åtgärder för att åstadkomma förändringar. Sådana insatser är bland annat utbildning av politiker och tjänstemän, omfördelning av resurser och tillförsel av kompetens hos kommunerna. Remissinstanserna efterfrågar handböcker från centrala verk och seminarier om de gällande reglerna i plan- och bygglagen och hur reglerna ska tillämpas. Men det behövs även information och utbildning i anslutning till att det sker förändringar i lagen och att det görs kontinuerliga insatser för att åstadkomma en god efterlevnad av lagen.

Med anledning av kommitténs slutsatser och remissinstansernas synpunkter har regeringen gett Boverket och länsstyrelserna i uppdrag att i samverkan genomföra en samordnad kompetensutvecklingsinsats under en treårsperiod för en bättre tillämpning av plan- och bygglagen. Insatserna har främst riktat sig till länsstyrelserna men även andra statliga myndigheter. Satsningen har genomförts i form av seminarier, studiegrupper och övningar som bland annat anordnats på alla länsstyrelser. Detta arbetssätt har gett en gemensam plattform för kompetenssatsningarna.

Det övergripande syftet med regeringens initiativ har varit att genom en samlad, statlig kompetenssatsning främja en snabbare, effektivare och mer rättssäker tillämpning av plan- och

bygglagstiftningen. En sådan tillämpning kan bland annat komma att underlätta näringslivets utveckling.

Den genomförda kompetensutvecklingsinsatsen har lagt grunden och byggt upp en beredskap för genomförandet av de lagstiftningsförändringar som regeringen föreslår i propositionen om en enklare plan- och bygglag.

Behovet av en kompetenssatsning

Kommunerna har huvudansvaret när det gäller tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen och är en viktig samverkansaktör för länsstyrelserna. I förslaget till en ny plan- och bygglag anser regeringen att det finns anledning att utveckla och förbättra länsstyrelsernas och Boverkets arbete för en korrekt, effektiv och enhetlig tillämpning av plan- och bygglagstiftningen. En förståelse för olika aktörers roller bör kunna lägga grunden för ömsesidig respekt. Ett tidigt agerande i olika frågor och ärenden från länsstyrelsernas sida ger förutsättningar för konstruktiva dialoger. Av Boverkets instruktion framgår att myndigheten ska verka för en ökad kunskap om plan- och bygglagstiftningen hos de myndigheter som tillämpar lagstiftningen men också hos dem som verkar inom den privata sektorn.

Kommuner och statliga myndigheter har en allmän service-skyldighet att lämna information till företag och allmänhet i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Bland annat av det skälet är det viktigt att kommuner och myndigheter har god kännedom om lagstiftningen och om hur den ska tillämpas. Detta är frågor som nu bör lyftas fram.

Genom att uppdra åt en särskild utredare att organisera, samordna, koordinera och genomföra en introduktion av den nya plan- och bygglagen läggs grunden för en snabb, effektiv och rättssäker tillämpning av den nya lagstiftningen. Vid introduktionen av den nya plan- och bygglagen är det viktigt att alla berörda myndigheter har en grundläggande kunskap och samsyn om den nya lagens innehåll och om hur den nya lagen ska tillämpas.

Uppdraget

En särskild utredare ska organisera, samordna, koordinera och genomföra utbildnings- och informationsinsatser för att underlätta införandet av den nya plan- och bygglagen. Insatserna ska rikta sig till kommuner, länsstyrelser och andra statliga myndigheter.

Utredaren ska genomföra sitt uppdrag i nära samverkan med representanter för Sveriges Kommuner och Landsting, länsstyrelserna och Boverket. Utredarens uppgift är att påskynda en introduktion av den nya lagen, att stärka kompetensen hos länsstyrelser, statliga myndigheter och kommuner och att skapa förutsättningar för en nationellt harmoniserad tillämpning av lagstiftningen. Utredarens arbete är ett led i regeringens satsning på kompetensutveckling gällande plan- och bygglagstiftningen.

Utredaren ska lägga grunden för ett gemensamt synsätt dels inom staten, dels mellan staten och kommunerna på plan- och bygglagstiftningen och dess samband med andra lagar.

Detta gäller till exempel strävan mot att uppnå de nationella mål som statsmakterna lagt fast inom olika sakområden och en hållbar utveckling av samhället som helhet, vilket har betydelse för alla och bör genomsyra all samhällsplanering och allt byggande. Hur dessa mål ska påverka tillämpningen av den nya plan- och bygglagstiftningen behöver analyseras och tydliggöras. Detta är en av flera utgångspunkter för statens och kommunernas agerande inom PBL-systemet och det förutsätter att det finns en samsyn inom staten och mellan staten och kommunerna om hur tillämparna ska beakta de nationella målen så att de får genomslag i planeringen och byggandet.

Vid informationsspridningen och introduktionen av den nya plan- och bygglagen ska insatserna i första hand riktas till kommuner, länsstyrelser och andra statliga myndigheter men det är också viktigt att utredaren beaktar och involverar kommunala samverkansorgan och regionala självstyrelseorgan. Utredarens arbete ska inte bara syfta till att förbättra samspelet mellan olika offentliga organ utan också inkludera andra berörda aktörer såsom företag och allmänhet.

Syftet med kompetensutvecklingsinsatserna ska vara följande

- Påskynda en introduktion av den nya lagen.
- Stärka kompetensen hos de berörda aktörerna och härigenom öka insikten om och förståelsen för fördelningen av ansvar och roller, inom såväl staten som kommunen, samt mellan stat, kommun, näringsliv, enskilda och allmänhet i frågor om planering och byggande.
- Stärka kompetensen hos kommuner, länsstyrelser och andra statliga myndigheter.
- Skapa förutsättningar för en nationellt harmoniserad tillämpning av lagstiftningen.
- Utveckla förutsättningar för ett förbättrat samspel på plan- och byggområdet mellan länets kommuner, samverkansorgan, landsting och respektive länsstyrelse som en del i den löpande dialogen mellan dessa myndigheter och organ.

Det grundläggande syftet är att få en fungerande och effektiv tillämpning av plan- och bygglagstiftningen. I arbetet ska även utarbetas, redovisas och informeras om lämpliga och effektiva arbetssätt för ansvariga för olika uppgifter inom plan- och bygglagstiftningen, dvs. inom kommunen, länsstyrelserna och andra myndigheter. Arbetet innebär att verka för en förbättrad samverkan mellan kommuner, länsstyrelser och andra statliga myndigheter rörande frågor om plan- och bygglagstiftningen och näraliggande frågor som regleras i miljöbalken och annan lagstiftning. Av särskild betydelse för ett bättre samspel är att knyta samman den regionala utvecklingsplaneringen med den översiktliga fysiska planeringen.

Uppdragets genomförande

Utredaren ska först utforma ett förslag till ett program för kompetenssatsningen och en plan för programmets genomförande. Programmet och planen ska bland annat innehålla åtgärder, aktiviteter, organisation, kostnader och tidsplan.

Utredaren ska ta fram det utbildningsmaterial som behövs för kompetenssatsningen. Utbildningsmaterialet ska i första

hand ta upp de förändringar som den nya plan- och bygglagstiftningen innebär. Utbildningsmaterialet kommer att behöva täcka olika delar av den nya plan- och bygglagen och kan behöva tillgodose olika målgruppers specifika behov och ansvarsområden.

Utredaren ska även ta fram fördjupat informationsmaterial som kan komplettera regeringens information om den nya plan- och bygglagstiftningen. Utredaren ska på så sätt bistå regeringen i arbetet med information om den nya plan- och bygglagen.

Plan- och bygglagen berör många, inte minst företag och enskilda. Utredaren ska därför bilda ett forum för att stödja introduktionen av den nya lagen. Syftet med forumet ska vara att skapa förutsättningar för företag, enskilda och allmänhet att få fördjupad information om den nya lagstiftningen.

Utredaren ska vid behov tillkalla arbetsgrupper eller referensgrupper för att möjliggöra en bred förankring av arbetet.

Den webbplats som har tagits fram i det kompetensuppdrag som Boverket och länsstyrelserna genomfört under tre år bör om möjligt tas om hand av utredaren. Webbplatsen ska kunna vara en allmänt tillgänglig plats för att till exempel tillhandahålla utarbetat informations- och utbildningsmaterial. Den kan därigenom bli ett stöd för att öka kunskapen och tillgodose bland annat näringslivets och allmänhetens informationsbehov om plan- och bygglagstiftningen.

Gränsdragning för vad som ingår i myndigheternas ordinarie grunduppdrag bör beaktas vid utredarens planering av sitt arbete.

Utredaren ska i arbetet ta med sig erfarenheterna från den treåriga kompetenssatsning som Boverket och länsstyrelserna har genomfört. Utredaren ska även beakta innehållet i Boverkets rapport om metoder och arbetsätt inom länsstyrelserna och andra relevanta arbeten och rapporter.

Redovisning av uppdraget

Förslaget till program för kompetensinsatserna och planen för programmets genomförande ska redovisas till regeringen senast den 30 september 2010.

Utredaren ska senast i januari 2011 respektive januari 2012 lämna delrapporter om hur arbetet fortskrider, vilka resultat som uppnåtts och eventuella förslag till förändringar i tidigare utarbetad plan och program. Utredaren ska i delredovisningen i januari 2012 föreslå hur kompetensnivån rörande plan- och bygglagstiftningen framöver ska kunna hållas på en hög nivå efter utredningens avslutande.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 14 december 2012.

(Miljödepartementet)